

хороших фахівців, які вміють адаптуватися то технологій новітніх, пов'язаних із ШІ, та будуть його використовувати ефективно без плагіату.

Список використаних джерел

1. Штучний інтелект і дезінформація: можливості та ризики в умовах війни. (2023, 5 лютого). *Укрінформ*.
2. Азьмук, Н. А. (2019). Штучний інтелект у процесі праці у цифровій економіці: нові виклики та можливості. *Економічний вісник Донбасу*, 3(57), 137–145.
3. Ham, H., Jun, T. J., & Kim, D. (2020). Unbalanced GANs: Pre-training the Generator of Generative Adversarial Network using Variational Autoencoder. *arXiv*.
4. Тищенко, В. С. (2023). Аналіз методів навчання інструментів нейромереж для виявлення фейків. *Кібербезпека: освіта, наука, техніка*, 4(20), 20–34.
5. Шевченко, А. І. (Ред.). (2023). *Стратегія розвитку штучного інтелекту в Україні : монографія*. Київ: ІППШ.

Леонтенко О. М.,

к.е.н. доцент,

Берташ А. С.,

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ЦИФРОВА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ: ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ШІ У БІЗНЕСІ

Масштабна інтеграція інструментів штучного інтелекту (ШІ) у бізнес-процеси зумовлює фундаментальну зміну парадигми взаємодії компаній із суспільством. Головна науково-практична проблема полягає у виникненні глибокого розриву між високою швидкістю комерційного впровадження алгоритмів ШІ та рівнем готовності бізнесу нести за них соціальну відповідальність. Прагнення компаній мінімізувати витрати за допомогою автоматизації призводить до непрозорості прийняття рішень, алгоритмічної дискримінації (наприклад, при скринінгу резюме HR-системами), несанкціонованого використання персональних даних та масового вивільнення персоналу без належної адаптації. Корпоративний сектор часто розглядає ШІ виключно як технологічний інструмент максимізації прибутку, ігноруючи супутні соціальні екстерналії.

Цифрова соціальна відповідальність у контексті ШІ визначається як добровільне зобов'язання підприємства забезпечувати етичність, прозорість, безпеку та недискримінаційність алгоритмічних рішень на всіх етапах їх розробки та експлуатації [1].

Традиційні концепції корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) орієнтовані переважно на екологічні та класичні соціальні аспекти (охорона праці, благодійність), що робить їх неефективними перед викликами цифровізації [1]. Поточні бізнес-моделі намагаються адаптувати старі інструменти під нові реалії, трактуючи етику ШІ як декларативний елемент (через публікацію поверхневих корпоративних кодексів). Такий підхід є формою «цифрового вошингу», оскільки він не містить чітких математичних та управлінських метрик оцінки упередженості алгоритмів чи інструментів аудиту нейромереж.

У зв'язку з цим компаніям потрібно переходити від формальних гасел до реальної інтеграції етичних норм у свої процеси. У цьому контексті значення виразу «алгоритмічна справедливість бізнесу» набуває практичного змісту – це вже не просто абстрактна теорія, а обов'язкова частина внутрішнього контролю та комплаєнс-аудиту. На відміну від традиційних методів, цей підхід передбачає обов'язкову попередню перевірку алгоритмів ШІ. Системи

необхідно тестувати на відсутність дискримінації за статтю, віком чи етнічним походженням іще до того, як технологія почне повноцінно працювати в компанії.

Сьогодні правове регулювання цієї сфери перебуває на етапі активної трансформації, зміщуючись від м'якого права до жорстких регуляторних обмежень. Європейський акт про штучний інтелект (EU AI Act) – це перший у світі всеосяжний закон, що класифікує системи ШІ за рівнями ризику для прав людини та встановлює суворі зобов'язання для високоризикових систем, що прямо впливає на українські компанії, інтегровані у міжнародні економічні відносини [1]. Законодавство України включає Закон України «Про захист персональних даних», концептуальні положення Дорожньої карти з регулювання ШІ в Україні (розробленої Мінцифри), а також загальні засади Господарського та Цивільного кодексів України в частині відповідальності за заподіяну шкоду.

Теоретичний фундамент дослідження цифрової трансформації бізнесу та її соціальних наслідків сформовано у працях вітчизняних та закордонних вчених. Вплив цифровізації на міжнародні економічні відносини та трансформацію класичних моделей КСВ детально досліджують Новік І. та Ковтуненко В. [1]. Питання дотримання балансу між комерційними інтересами суб'єктів господарювання та захистом базових прав людини через призму соціальної відповідальності висвітлено у роботах Петруненко Я. та Гудіми Т. [2]. Практичні аспекти застосування цифрових технологій та інструментів ШІ для підтримки та стимулювання соціально-відповідальної поведінки підприємств безпосередньо в реаліях українського ринку оцінено Акімовим Р. та Буцько Ю. [3].

Для систематизації практичних аспектів реалізації соціальної відповідальності при впровадженні ШІ розроблено комплексну матрицю (табл.1), що охоплює основні фактори впливу, класифікацію ризиків та метрики оцінки.

Таблиця 1

Комплексна характеристика соціальної відповідальності бізнесу при впровадженні ШІ

Елемент аналізу	Опис	Інструменти оцінки для бізнесу
Основні фактори впливу	Зовнішні: регуляторний тиск (штрафи EU AI Act), ринкова конкуренція, запит споживачів на конфіденційність. Внутрішні: стратегія цифрової трансформації компанії, рівень етичної культури менеджменту, прагнення знизити HR-витрати.	Рівень відповідності регуляторним вимогам (комплаєнс-аудит). Обсяг інвестицій у безпеку даних та перенавчання працівників.
Класифікація ризиків для КСВ	Технологічні: упередженість алгоритмічних моделей («чорна скринька»), витік конфіденційних даних. Соціальні: приховане безробіття, цифрова нерівність, втрата навичок критичного мислення персоналом. Репутаційні: бойкот бренду споживачами через неетичне використання ШІ.	Карта цифрових ризиків підприємства. Індекс лояльності клієнтів (NPS) після впровадження ШІ-рішень.
Параметри оцінки системи КСВ	Прозорість: здатність пояснити логіку прийняття рішення ШІ клієнту. Інклюзивність: відсутність дискримінаційних маркерів в алгоритмах. Безпека: рівень захисту від кібератак та маніпуляцій даними.	Наявність корпоративного Кодексу етики ШІ. Частка алгоритмічних рішень, що проходять незалежний аудит. Коефіцієнт утримання персоналу при автоматизації процесів.

Джерело: розроблено авторами на основі джерел [1-3]

Таким чином, запропонована матриця систематизує складну структуру взаємозв'язків між технологічними ризиками ШІ та класичними завданнями корпоративної соціальної відповідальності.

Підсумовуючи зазначимо, що інтеграція штучного інтелекту в бізнес-процеси не може відбуватися виключно за критерієм економічної ефективності. Сучасна соціальна відповідальність вимагає від підприємств трансформації корпоративного управління у напрямі забезпечення алгоритмічної справедливості, прозорості та захисту прав людини. Існуючі підходи, що спираються на добровільні неконкретизовані декларації, довели свою неспроможність. Запорукою сталого розвитку бізнесу є впровадження жорстких внутрішніх стандартів оцінки ризиків ШІ, постійний аудит алгоритмів на предмет дискримінації та активне фінансування програм адаптації й перенавчання персоналу, чий робочі місця підлягають автоматизації.

Список використаних джерел

1. Новік, І., & Ковтуненко, В. (2025). Вплив цифровізації та штучного інтелекту на соціальну відповідальність бізнесу у міжнародних економічних відносинах. Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки), (5), 66–70. <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2025.5.66>
2. Петруненко, Я., & Гудіма, Т. (2026). Інтеграція штучного інтелекту у бізнес-процеси суб'єктів господарювання: баланс забезпечення прав людини та соціальної відповідальності. Економіка та суспільство, (83). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-83-192>
3. Акімов, Р. І., & Буцько, Ю. В. (2025). Цифрові технології та ШІ для підтримки соціально-відповідального бізнесу в Україні. Інвестиції: практика та досвід, (14), 292–298. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.14.292>

Ліщук Н. В.,
к. держ. упр., доцент,

Ковальчук Д. Я.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана
Дем'янчука», м. Рівне, Україна

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ

У сучасному світі цифрові технології стрімко розвиваються та впливають на всі сфери економіки. Однією з найбільш перспективних технологій є штучний інтелект (ШІ). Його використання у системі управління бізнесом дозволяє підприємствам підвищувати ефективність роботи, автоматизувати процеси, покращувати обслуговування клієнтів та приймати більш точні управлінські рішення.

Сьогодні великі компанії активно впроваджують системи штучного інтелекту для аналізу даних, прогнозування попиту, управління персоналом та оптимізації виробництва. Завдяки цьому бізнес отримує конкурентні переваги та швидше адаптується до змін ринку.

Питанням впливу штучного інтелекту на різні сфери людського життя науковці приділяють значну увагу, а можливість його інтегрування в процеси управління підприємствами не є виключенням. У своїх працях Ковтуненко Ю. В. [1] поглиблював проблеми та можливі переваги від використання технологій штучного інтелекту в управлінні підприємствами, Черненко Н. І. оцінила можливості застосування систем № 11. 2024 штучного інтелекту у бізнес-процеси управління персоналом, акцентуючи увагу на процесах планування, оцінки та контролю результатів праці [2].

Українські науковці також досліджують інтеграцію AI у бізнес-процеси: В. Карюк [3] розглядає інновації як процес створення та поширення ново-введень з економічним ефектом,